

До спеціалізованої вченої ради Д 11.737.02
у Донецькому державному університеті внутрішніх справ
м. Кропивницький, вул. Велика Перспективна, 1.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Вапнярчука В'ячеслава Віталійовича на дисертацію Мирошніченка Юрія Михайловича «Криміналістичне забезпечення судового провадження: концептуальні основи», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук з спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Вивчення рукопису та реферату дисертації Ю. М. Мирошніченка, ознайомлення з публікаціями здобувача дає підстави для попереднього висновку, що дисертант досяг поставлених перед собою цілей, роботу виконав на належному науковому й методологічному рівні. Цей висновок підтверджується множиною основних критеріїв, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Актуальність теми дослідження. Комплексний характер проблеми криміналістичного забезпечення судового провадження, зобов'язує звернути увагу на актуальність цієї теми у декількох аспектах, кожен з яких висвітлює різні площини значущості та необхідності наукових розробок у цьому напрямі.

Соціально-аксіологічний аспект актуальності теми полягає у тому, що в останні роки в Україні відбуваються кардинальні зміни в політичному, соціально-економічному та правовому житті нашої держави та суспільства, які у свою чергу впливають і на різні сфери людської діяльності. Не залишається осторонь і кримінальна процесуальна діяльність, яка є досить важливою складовою кримінальної політики держави, спрямованої на боротьбу із таким негативним у суспільстві явищем як злочинність та на захист прав і законних інтересів осіб, які від неї постраждали. Тому осмислення будь-яких процесів, що впливають чи можуть впливати на таку діяльність, є необхідним і досить важливим як для захисту інтересів суспільства загалом, так і окремих громадян

зокрема. Криміналістичне забезпечення здійснення не лише досудового розслідування, а й судового розгляду кримінальних справ є одним із таких процесів.

Доктринальний аспект актуальності теми зумовлений насамперед тим, що станом на сьогодні криміналістика все частіше звертає свою увагу на численні питання здійснення судового розгляду. Велика кількість науковців висловлюються про необхідність використання напрацювань криміналістичної науки у процесі судового розгляду при проведенні тих чи інших судових дій із врахуванням специфіки судового провадження і його відмінностей від досудового розслідування.

Існуючі у вітчизняній криміналістичній науці роботи, присвячені окремим питанням організаційно-тактичного, методичного та науково-технічного забезпечення судового розгляду кримінальних справ викликали передумови та вказали шлях до створення цілісного вчення про закономірності судового розгляду кримінальних справ – теорії криміналістичного забезпечення судового провадження.

В рамках цієї теорії важливим є осмислення (а в окремих випадках, у зв'язку із реформуванням вітчизняного кримінального процесуального законодавства, і переосмислення) та дача відповідей на низку питань, зокрема, щодо особливостей організації та планування судового розгляду, технології судового дослідження, тактики проведення окремих судових дій, методики судового провадження.

Цей аспект актуальності роботи підкреслюється й тим, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права на 2021-2025 роки, затверджених постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21, Стратегії розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки, затвердженої рішенням Науково-методичної ради Національної школи суддів України (протокол від 18.12.2020 р. № 6), Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021.

Правозастосовний аспект пов'язаний із тим, що дослідження комплексу питань, зв'язаних із криміналістичним забезпеченням судового провадження, сприятиме розробці рекомендацій щодо якіснішого та ефективнішого здійснення правосуддя, досягнення мети кримінального провадження та виконання його завдань.

Викладене свідчить про існування науково-прикладної проблеми, яка полягає у необхідності комплексного теоретичного дослідження проблематики криміналістичного забезпечення судового провадження та розробці концептуальних науково-обґрунтованих підходів щодо його доктринального розуміння та забезпечення належної реалізації. Саме тому актуальність теми дисертаційного дослідження Мирошніченка Юрія Михайловича не викликає сумніву.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є достовірними й обґрунтованими, такими, що вирішили поставлену мету і завдання дослідження.

Метою дисертаційної роботи є формування на основі комплексного аналізу проблем нормативно-правового та правозастосовного характеру концептуальних засад криміналістичного забезпечення судового провадження та в обґрунтуванні необхідності створення на їх базі окремої криміналістичної теорії, спрямованої на пізнання, відображення та практичне розв'язання найбільш суттєвих проблем самостійного й доволі важливого напрямку кримінальної процесуальної діяльності (с. 2 реферату та с. 28 дисертації).

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі основні завдання: - дослідити роль суду в з'ясуванні обставин, які мають значення для кримінального провадження; - виявити передумови та чинники, що обумовлюють необхідність розроблення теорії криміналістичного забезпечення судового провадження; - окреслити стратегію розвитку системи криміналістичного забезпечення судового провадження та обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення науково-методичного та дидактичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ; - дослідити структуру

системи криміналістичної тактики та визначити в ній місце тактики суду; - з'ясувати зміст, визначити об'єкт і предмет судової тактики; - дослідити вплив передбачених законом вимог до процедури судового розгляду на тактику суду в кримінальному провадженні та висвітлити значення ситуаційного підходу для розроблення тактики судового розгляду кримінальних справ; визначити природу судових ситуацій і надати їхню класифікацію; - розкрити наукові основи та прикладні проблеми організації судового провадження; - з'ясувати можливості та визначити шляхи отримання судом криміналістично значущої інформації на етапі підготовчого судового провадження; - дослідити проблеми технології судового дослідження; - проаналізувати процесуально-правові та криміналістичні аспекти судового допиту та схарактеризувати його види, методи, технологію, специфіку отримання показань окремих учасників кримінального провадження; - визначити сутність, процесуальні умови, форми, тактику та технологію використанням судом спеціальних знань; - сформулювати теоретичні основи судової методики, розробити положення, що стосуються побудови базової методики судового провадження; - розробити базову модель судової методики, концептуальні підходи до створення класифікаційних систем окремих судових методик, описати ситуаційно-етапну модель загального провадження в суді першої інстанції; - обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення правового, науково-методичного та дидактичного забезпечення судового провадження (с. 2-3 реферату та с. 28-29 дисертації).

Загальний аналіз наукової праці, висновків за розділами та загальних висновків дозволяє стверджувати, що зазначені завдання дисертантом було виконано, а мету дослідження – досягнуто.

Мета і завдання співвідносяться з об'єктом і предметом дослідження. Так, його об'єктом є діяльність суду з розгляду кримінальних справ, правовідносини та зв'язки суду з іншими учасниками кримінального провадження. Предметом дослідження є криміналістичні аспекти діяльності суду, теоретичні основи та прикладні проблеми її науково-технічного, організаційно-тактичного та методико-криміналістичного забезпечення (с. 3 реферату та с. 29 дисертації).

Відповідно до мети і завдань наукового дослідження використано сукупність методів сучасної гносеології. Методологічну основу дисертаційної роботи становлять комплексний, системний, ситуаційний, діяльнісний підходи, загальні та спеціальні методи наукового й емпіричного пізнання, поєднання яких забезпечило об'єктивність, повноту та всебічність дослідження у всіх його розділах.

Нормативну основу роботи склали Конституція України; міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; чинне кримінальне процесуальне та кримінальне законодавство; інші закони України; підзаконні нормативно-правові акти.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження складають наукові праці українських та зарубіжних вчених у галузі криміналістики та кримінального процесуального права, а також інших галузевих дисциплін. При цьому слід зазначити, що наукові джерела використані дисертантом переважно критично – з глибоким аналізом, коректною полемікою та аргументацією власного підходу до тих або інших положень, висновків чи пропозицій їх авторів, що свідчить про зрілість дослідника та високу загальну наукову культуру.

Емпіричну базу дослідження становлять: рішення Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини у сфері правового регулювання кримінальних процесуальних відносин, постанови Пленуму Верховного Суду України, судові рішення, внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, дані судової статистики щодо розгляду кримінальних справ, результати анкетування суддів, особистий 30-річний досвід роботи дисертанта на посаді судді першої інстанції.

Науковий апарат рецензованої дисертації достатньо високий. Матеріал викладено чітко, доступно, логічно послідовно, юридично грамотно. Коректно виділено головні положення.

Ці та інші показники свідчать про комплексну, цілісну, теоретично і практично значущу роботу, вказують, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості, є достовірними.

Структура дисертації Ю. М. Мирошніченка є логічно обґрунтованою, в достатній мірі узгодженою з визначеними здобувачем метою та завданнями, об'єктом і предметом дослідження. Основний текст роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, що містять двадцять підрозділів, висновків.

У *розділі 1* «Теоретико-методологічні підвалини вчення про криміналістичне забезпечення судового провадження» аналізується розвиток наукових поглядів щодо використання судом здобутків криміналістичної науки, визначаються філософські основи вчення про криміналістичне забезпечення судового провадження, розглядається роль суду в кримінальному процесі, формулюються вихідні положення теорії криміналістичного забезпечення судового провадження, пропонується концепція розвитку системи криміналістичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ.

У *розділі 2* «Концептуальні засади тактики судового провадження» досліджується вплив загальних умов судового розгляду на тактику суду в кримінальному провадженні, розглядається роль ситуаційного підходу для розв'язання проблем криміналістичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ, висвітлюються теоретичні та прикладні аспекти організації судового провадження, пропонується інноваційна технологія судового дослідження.

У *розділі 3* «Основи тактики судових дій» розглядаються основи тактики проведення процесуальних дій суду, досліджуються види, методи та технологія судового допиту, поняття, форми й тактика використання судом спеціальних знань.

У *розділі 4* «Формування теоретичних основ судової методики» досліджуються загальні положення судової методики, засади побудови методичних комплексів криміналістичного забезпечення судового провадження, розглядаються проблеми створення базової моделі методики судового розгляду кримінальних справ, описується ситуаційно-етапна модель загального провадження в суді першої інстанції.

Зроблені висновки до дисертації в достатній мірі відображають одержані наукові результати. Висловлені ідеї, висновки й пропозиції Ю. М.

Мирошніченко підтверджує та підкріплює емпіричними даними, наявними доктринальними позиціями з питань, що розглядаються.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації визначається перш за все тим, що дисертація Ю. М. Мирошніченка є першим після введення в дію КПК України 2012 року комплексним монографічним дослідженням теоретичних і прикладних проблем криміналістичного забезпечення діяльності суду в кримінальному провадженні. Низка теоретичних положень, висновків і рекомендацій дисертанта мають наукову новизну та теоретичну значущість і відповідають рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Так, одним із основних позитивних моментів, який потрібно відзначити в поданій дисертаційній роботі, є те що в ній аргументовано необхідність переходу до вищого, порівняно з попереднім, рівня організації знань про закономірності судового розгляду кримінальних справ та сформульовано концептуальні положення (щодо об'єкта, предмета, структури, функцій та ін.), що дають підстави вважати криміналістичне забезпечення судового провадження окремою теорією науки криміналістики. Такий підхід до розуміння сутності цього напрямку криміналістики є цілком прийнятним, адже дасть можливість в рамках пропонованої теорії консолідувати й упорядкувати зусилля дослідників, наукові пошуки яких пов'язані з криміналістичним забезпеченням судового провадження, уможливить відображення досліджуваного об'єкта в його єдності та цілісності, об'єднає розрізнені ідеї, поняття, судження в систему чітких теоретичних положень. Крім того, реалізація змісту цього вчення в теоретичних положеннях криміналістичної техніки, тактики та методики повинна призвести до глибшого впровадження криміналістичних рекомендацій у практику кримінального судочинства.

Варто відзначити, що саме таке авторське розуміння криміналістичного забезпечення судового провадження (як окремої теорії криміналістики) є основною концептуальною ідеєю всього дисертаційного дослідження, яка повинна бути в будь-якій роботі рівня дисертації на здобуття ступеня доктора юридичних наук.

Заслужують на увагу і пропозиції дисертанта щодо визначення основних положень концепції розбудови системи криміналістичного забезпечення судового провадження; обґрунтування необхідності постійного функціонування багаторівневої системи інноваційної підготовки висококваліфікованих фахівців і наукових кадрів на основі консолідації теоретичних досліджень і безперервного навчання суддів новітнім криміналістичним методам і прийомам судового дослідження, упровадження в навчальні програми Національної школи суддів України криміналістичної тематики, а в освітній процес рівня підготовки магістрів права спеціального курсу «Криміналістичне забезпечення судового провадження».

Цікавою є пропозиція дисертанта щодо принципово нової структурної моделі системи криміналістичної тактики, яка узгоджується з чинними правилами та процесуальними функціями суб'єктів кримінального провадження, та щодо розгляду судової тактики у двох площинах – теоретичній і прикладній, визначенні кола закономірностей, що входять до предмета судової тактики й виражаються у різного роду стійких залежностях, перелік яких наведено в дисертації.

Викликають інтерес пропозиції дисертанта щодо доповнення редакції статей 291, 293 КПК України нормами, які розширюють зміст обвинувального акта та запроваджують новий для національного судочинства процесуальний документ – акт захисту.

Достатньо аргументованими та актуальними є й пропозиції дисертанта щодо концептуально нової, адекватної сучасним процесуально-правовим умовам технології судового дослідження.

Цікавими є й висловлені (на підставі дослідження порядку допиту свідків у кримінальному судочинстві США) думки щодо: правил судового допиту, які пропонується формалізувати та імплементувати у практику національного судочинства через постанову Пленуму Верховного Суду; правомірності використання в ході судового допиту показань, наданих обвинуваченим під час досудового розслідування; правил судового допиту слідчого та інших

співробітників правоохоронного органу, що мали відношення до проведення досудового розслідування.

Викликають інтерес й сформульовані автором загальні положення методики судового провадження (структура, об'єкт, предмет, завдання, принципи, джерела, місце в системі криміналістики, основні категорії) та висловлені пропозиції щодо базової моделі судової методики та нових підходів до побудови окремих методик судового розгляду кримінальних справ і створення їх класифікаційних систем.

Заслужують на підтримку й пропозиції щодо удосконалення законодавства з питань: відкриття сторонами кримінального провадження зібраних ними матеріалів; змісту обвинувального акта, що подається до суду; процедури судового доказування; повноважень суду щодо ініціювання проведення окремих процесуальних дій та ін.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що сформульовані положення, висновки та пропозиції є істотним внеском у створення нової парадигми кримінального процесу та криміналістики щодо стадії судового провадження. Вони дозволяють по-новому розглядати інтеграційні процеси відповідних наук, використовувати їх у науково-дослідній діяльності.

Практична значущість результатів дослідження визначається його загальною спрямованістю на вдосконалення кримінального судочинства. Окремі сформульовані у дисертації положення демонструють нові підходи не лише до формування, а й до практичного застосування технології, тактики та методики судового провадження.

Результати дослідження впроваджені та використовуються у: - судовій практиці – для оптимізації підготовки, організації та безпосереднього здійснення судового розгляду, проведення окремих судових дій, розв'язання складних судових ситуацій, запобігання та подолання процесуальних конфліктів, раціоналізації судового дослідження (лист Верховного Суду № 709/0/2-23 від 10.02.2023 р.); - освітньому процесі – з метою розроблення та впровадження в програму підготовки магістрів за спеціальністю 081 «Право»

спецкурсу «Криміналістичне забезпечення судового провадження», підготовки лекцій, методичних та навчальних посібників за відповідною тематикою, при первинній підготовці та підвищенні кваліфікації суддів (акти впровадження від Харківського національного університету внутрішніх справ від 01.12.2023 р.; Ужгородського національного університету від 30.01.2024 р.; Національного університету «Одеська юридична академія» від 07.02.2024 р.; Донецького державного університету внутрішніх справ від 15.04.2024 р.); - законотворчій діяльності – для вдосконалення кримінального процесуального законодавства (лист Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України від 15.12.2023 р.).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях автора, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах автора з доповідями основних положень дисертації на науково-практичних заходах, що в цілому свідчить про достатній рівень її апробації.

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 77 наукових працях, серед яких: 3 індивідуальні монографії; 1 розділ колективної монографії; 45 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України; 3 статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus; 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав; тез 20 доповідей на науково-практичних заходах; науково-практичний посібник.

Загалом опубліковані Ю. М. Мирошніченком праці достатньо повно відображають зміст основних положень і висновків дослідження та дозволяють науковій громадськості ознайомитися з ними.

Дотримання академічної доброчесності. Академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача офіційним опонентом не виявлено.

Реального або потенційного **конфлікту інтересів** у офіційного опонента ні стосовно здобувача, ні стосовно наукового консультанта – немає, ми не є близькими особами.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Даючи позитивну оцінку рецензованій дисертації, варто зауважити, що, як і будь-яка значна за обсягом і кількістю досліджуваних проблем наукова праця, вона має й окремі суперечливі або дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації або пояснень здобувача під час прилюдного захисту:

1. За результатами розгляду питання щодо філософського вчення про істину як теоретичної основи цілевизначення в діяльності суду (підрозділ 1.2 дисертації) дисертант підтримує домінуючу досить довгий час в науковій літературі позицію, що метою кримінального процесуального доказування є встановлення об'єктивної істини як відповідності висновків суду дійсним обставинам досліджуваної події. Таке розуміння мети кримінального процесуального доказування, з погляду опонента, є досить сумнівним.

Зважаючи на те, що кримінальна процесуальна діяльність за своєю сутністю є діяльністю гносеологічною, а метою будь-якої пізнавальної діяльності, як стверджується у філософській науці, є встановлення істини, то, думається, цілком правомірно метою доказування у кримінальному провадженні також слід вважати встановлення істини. Історичний екскурс в історію розвитку поглядів щодо функціональної та сутнісної характеристики категорії «істина» в науці кримінального процесу, дає можливість виділити такі основні теорії: теорію об'єктивної істини, теорію формальної (процесуальної) істини, теорію когерентної істини та теорію конвенційної істини.

Що стосується теорії об'єктивної істини, то її сутність розуміється як відповідність отриманих знань дійсності. З цього приводу варто висловити дві таких критичних зауваги: - по-перше, дана теорія не зовсім відповідає окремим положенням чинного кримінального процесуального законодавства (найбільш очевидним протиріччям теорії об'єктивної істини у вітчизняному кримінальному процесі є передбачені чинним законодавством інститути угод (глава 35 КПК)); - по-друге, вимагає корегування й сутнісне розуміння цієї

теорії. Адже, дійсність, як об'єктивна реальність справді існує, проте уявлення про неї в різних суб'єктів може бути відмінне, залежно від низки як суб'єктивних, так і об'єктивних чинників. Тому, на сьогоднішній день її варто розуміти як відповідність отриманого знання не дійсності, а уявленню певного суб'єкта про таку дійсність.

Формальна (процесуальна) теорія істини передбачає, що істинними є отримані знання, які відповідають не об'єктивній дійсності, а тим чи іншим правилам і положенням, істинність яких не викликає сумнівів.

Когерентна теорія істини означає узгодженість, зв'язаність певного твердження із загальною системою знань. Ця теорія істини в кримінальному процесі проявляється в судженнях про те, що знання про окремі обставини чи факти кримінального правопорушення повинні відповідати й узгоджуватися із системою знань про них загалом.

Відповідно до конвенційної теорії істини судження є істинним (неістинним) не тому, що воно відповідає (не відповідає) дійсності, а тому, що суб'єкти домовилися вважати його істинним.

Всі вказані вище теорії істини у кримінальному процесі, на погляд опонента, мають право на існування. Однак, жодна з них самостійно не має монопольного права на тлумачення сутності категорії «істини» й не може охопити всю кримінальну процесуальну діяльність. Усі вони (і встановлення фактичних обставин у відповідності з дійсністю (розумінням дійсності певним суб'єктом), і відповідність нормативним приписам та іншим результатам доказування, і договірні начала) тією чи іншою мірою задіяні у кримінальному провадженні. Тому правильним буде розглядати положення представлених вище теорій істини в кримінальному процесі складовими компонентами єдиного поняття «істина». В такому разі істина за рахунок компонентів, що входять до її змісту, поєднуватиме в собі властивості: (а) реальності – здатності в перебігу пізнання фактичних обставин відображати його об'єкти у відповідності з уявленням про дійсність; (б) процесуальності – здатності суб'єкта пізнання повноцінно відобразити його результати в передбаченій законом процесуальній формі й установити їх відповідність нормативним приписам; (в) системності –

здатності перебувати у взаємозв'язку та узгоджуватися з іншими знаннями, отриманими в процесі кримінального провадження; г) конвенційності – здатності вирішувати кримінально-правовий спір шляхом домовленостей. Обсяги поєднання вказаних компонентів істини можуть бути різноманітними залежно від типу кримінального процесу, форми й етапу кримінальної процесуальної діяльності. Вони можуть знаходити свій прояв тією чи іншою мірою як в окремих процесуальних діях, так і бути присутніми протягом всього перебігу кримінального провадження.

На підставі викладеного, не претендуючи на виключну правильність позиції, думається, що можна запропонувати таке визначення істини як мети кримінального процесуального доказування – це сформоване (сконструйоване) під час кримінального провадження в передбаченому законом порядку достовірне, узгоджене знання про обставини, які підлягають доказуванню, що відображає ці обставини у свідомості суб'єктів доказування у точній відповідності з їх розумінням дійсності та/або знання, визнане таким за погодженням (конвенцією) сторін.

2. На с. 60-61 дисертації автор, аналізує ситуації, коли під час судового провадження виникають фактичні обставини, які вимагають зміни правової кваліфікації суспільно небезпечного діяння, що погіршує правове становище обвинуваченого, і прокурор не ініціює зміну обвинувачення. Дисертант наводить досить цікаві результати проведеного ним анкетування суддів з цього приводу: 22,7 % опитаних суддів повідомили, що ухвалювали судові рішення всупереч власному переконанню щодо необхідності кваліфікувати вчинене як більш тяжке кримінальне правопорушення; 74,2 % респондентів вважали, що суд повинен мати важелі правового впливу на подібні ситуації; 59 % опитаних погодилися з пропозицією щодо запровадження практики повернення обвинувального акта прокурору в разі очевидної неправильності кримінально-правової кваліфікації наведених у ньому обставин; 78,8 % суддів підтримали ідею надання потерпілому права оскарження відмови слідчого, дізнавача, прокурора у задоволенні клопотання про зміну правової кваліфікації діяння, передбаченого законом про кримінальну відповідальність.

На думку офіційного опонента, ухвалення судового рішення всупереч внутрішньому переконанню в тому числі й щодо кваліфікації є недопустимим. Не може суд, думається, й повертати обвинувальний акт прокурору (в стадії судового розгляду) в цих випадках, адже таким чином він по суті впливатиме на формулювання обвинувального тезису, здійснюючи не притаманну йому кримінальну процесуальну функцію. В таких випадках, вважаю, суд може проявляти суддівську не просто активність, а ініціативність, спонукаючи сторону обвинувачення до виправлення помилки в кваліфікації.

На прилюдному захисті хотілось би почути думку дисертанта з приводу вирішення подібних ситуацій.

3. Здійснюючи розгляд питання щодо технології судового дослідження (підрозділ 2.5 дисертації) і визначаючи її як науково обґрунтовану послідовність судових дій, процесуальних і тактичних рішень, спрямованих на пізнання елементів предмета доказування у кримінальному провадженні, дисертант свою основну дослідницьку увагу спрямовує на поняття «подання доказів». На думку офіційного опонента, його пропозиції щодо вдосконалення процедури подання доказів суду заслуговують на увагу та підтримку (це, зокрема, стосується пропозиції щодо: - необхідності розкриття змісту доказу в судовому засіданні стороною, яка його подає, а не судом, який має бути звільнений від обов'язку його оголошення; - використання для демонстрації сторонами своїх доказів сучасних цифрових технологій; - подання суду речових доказів під час допиту осіб, які можуть свідчити про їх походження).

Проте, думається, що технологія судового дослідження, виходячи із запропонованого дисертантом визначення цього поняття, є категорією більш широкою й не може зводитись тільки до подання доказів. Якщо її співставляти з традиційним та домінуючим у доктрині розумінням поняття «кримінальне процесуальне доказування» (як діяльності зі збирання, перевірки та оцінки доказів), то «подання доказів» є лише реалізацією одного із способів збирання та перевірки доказів – а саме його отримання. Тому, вважаю, що при аналізі особливостей технології судового дослідження варто було б проаналізувати та висловити свою думку щодо співвідношення цього поняття із поняттям

«доказування» і у випадку висновку, що змістом технології судового дослідження є також дії та рішення, які відповідають вказаним вище елементам кримінальної процесуальної доказової діяльності, звернути дослідницьку увагу й на їх аналіз.

4. В підрозділі 3.3 дисертації автор розглядає питання щодо судового допиту: його видів, методів та технології проведення. Здійснюючи класифікацію судового допиту та характеристику його видів, на думку офіційного опонента, поза увагою дисертанта залишився такий різновид судового допиту як допит під час досудового розслідування у судовому засіданні (ст. 225 КПК). Вважаю, що він має специфічні відмінні особливості, які дають можливість його виокремлення, та потребує окремої дослідницької уваги.

Водночас, висловлені зауваження стосуються переважно спірних питань дослідження або ж окремих недостатньо чітко викладених позицій. Здебільшого вони є свідченням творчого характеру роботи, а деякі з них носять характер побажань і мають послужити основою для дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Їх наявність не знижує достовірності основних наукових здобутків, висновків і рекомендацій, що містяться в рецензованій дисертації, не спростовує її загальної концепції та положень, що становлять наукову новизну дослідження й виносяться на захист.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Актуальність теми дослідження, достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, наукова новизна та значущість отриманих результатів дають підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Ю. М. Мирошніченка є самостійною, завершеною науковою працею, в якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе для науки завдання з комплексного дослідження криміналістичного забезпечення судового провадження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), а також Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Мирошниченко Юрій Михайлович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент –

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

В'ячеслав ВАПНЯРЧУК

«05» серпня 2024 року

Підпис	<i>Вапнярчука В.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач. ВК	<i>[Signature]</i>
	<i>05. 08 2024</i> р.

Донецький державний університет внутрішніх справ		
Вх. №		
	<i>07</i>	<i>08</i> 20 <i>24</i> р.